EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

4. detsember 2008 *

Kohtuasjas C-221/07,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Sozialgericht Stuttgarti (Saksamaa) 26. aprilli 2007. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 2. mail 2007, menetluses

Krystyna Zablocka-Weyhermüller

versus

Land Baden-Württemberg,

menetluses osalesid:

Bundesrepublik Deutschland,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja esimees K. Lenaerts, kohtunikud T. von Danwitz, R. Silva de Lapuerta (ettekandja), E. Juhász ja J. Malenovský,

kohtujurist: M. Poiares Maduro,
kohtusekretär: R. Grass,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Land Baden-Württemberg, esindaja: H. Sprau,

– Saksamaa valitsus, esindajad: J. Möller ja M. Lumma,

– Poola valitsus, esindaja: T. Nowakowski,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: V. Kreuschitz,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab EÜ artikli 18 lõike 1 tõlgendamist.

2 See taotlus esitati K. Zablocka-Weyhermülleri ja Land Baden-Württembergi vahelises kohtuvaidluses seoses viimase keeldumisega maksta K. Zablocka-Weyhermüllerile teatavaid hüvitisi, mida ta arvab olevat õigustatud saama kui sõjaohvri lesk.

Siseriiklik õigus

3 Asjakohaseks siseriiklikuks õiguseks on sõjaohvrite toetamist käsitlev 20. detsembri 1950. aasta liiduseadus (Bundesversorgungsgesetz) 22. jaanuari 1982. aasta redaktsioonis (*BGBl.* 1982 I, lk 1302), viimati muudetud 19. juuni 2006. aasta seadusega (*BGBl.* 1990 I, lk 1211, edaspidi „BVG"), ning välismaale makstavaid sotsiaaltoetusi käsitlev 30. juuni 1990. aasta määrus (Auslandsversorgungsverordnung, edaspidi „AuslVerV"), mis käsitleb selle seaduse rakendamist.

4 BVG § 9 punkti 5 alusel on sõjaohvri lesel õigus sama seaduse §-ides 38–52 ette nähtud toitjakaotuspensionile. Lisaks põhipensionile – mida ei indekseerita – on teatavate lisatingimuste täitmisel õigus saada kahjuhüvitist sõjaohvril invaliidsuse tõttu saamata jäänud tulu eest (mida arvutatakse teoreetilise tulu alusel, mida oleks saadud, kui invaliidsust ei oleks olnud) (BVG § 40a), samuti põetustoetust (BVG § 40b) ja/või kompensatsioonipensioni (BVG § 41). Lisaks sellele võib vähemalt 45-aastasel lesel olla BVG § 41 lõike 1 punkti b ja lõike 2 alusel õigus täielikule kompensatsioonipensionile, kui seda ei tule isiklike sissetulekute võrra vähendada.

5 Kirjeldatud hüvitistele lisandub BVG § 9 punkti 1 ja § 10 lõike 1 esimese lause punkti c alusel üldjuhul õigus ravile ning BVG § 9 punktis 2 ja §-ides 25–27j ette nähtud õigused sõjaohvritele pakutava sotsiaalabi raames. Neid hüvitisi antakse vastavalt vajadusele.

6 Taotlejatele, kelle elukoht või tavaline viibimiskoht on väljaspool Saksamaad, kohaldatakse BVG §-ide 64a–64f erandsätteid.

7 BVG § 64e sätestab:

„(1) Sõjaohvrid, kelle elukoht või tavaline viibimiskoht on riigis, mis on kindlaks määratud lõike 5 alusel vastu võetud määruses, saavad osalist hüvitist vastavalt lõigetele 2–4. Ülejäänud osas õigus hüvitisele peatatakse.

(2) Osalise hüvitise alla kuulub põhipension, samuti § 44 lõikes 1 ette nähtud lisatoetus raske invaliidsuse korral, lisatoetus hooldusvajaduse korral, vanemapension ja matusekulude hüvitis, mis ulatub kuni kolmandikuni §-de 31, 35, 36, 40, 46, 51 ja 53 alusel tagatud summast, samuti §-s 37 ette nähtud matusetoetus. Invaliidide puhul suurendatakse põhipensioni kuni kolmandiku võrra § 31 lõike 1 esimeses lauses märgitud summast, kui tegemist on põhipensioniga invaliididele, kelle töövõime kaotuse määr on 40%. Pensionide puhul võetakse välismaal saadud tulu arvesse ainult §-s 48 loetletud juhtudel. Lesele ja orvule makstava toetuse puhul lähtutakse kõigil juhtudel vastava lese- või orvupensioni täismäärast ning aluseks võetakse kolmandik § 33 lõike 1 punktis a märgitud summast. Matusekulude hüvitise arvutamisel võetakse kõigil juhtudel aluseks § 36 lõike 1 teises lauses ja § 53 teises lauses märgitud kõrgeim summa.

(3) Osalise hüvitise alla kuuluvad ka § 64a lõikes 1 ette nähtud ravihüvitised. § 11 lõikes 3 loetletud abirahasid ei maksta; erandeid võib lubada liitvabariigi töö- ja sotsiaalministeerium. § 64a lõikes 2 ette nähtud ravihüvitisi võib anda ajutisel viibimisel väljaspool lõike 5 kohaselt määrusega kindlaksmääratud riike, kui viivitamatu ravi on vastavalt arsti ettekirjutusele vajalik. Hüvitise taotlemine esimese kuni kolmanda lause alusel on välistatud, kui samasuguseid hüvitisi saab taotleda avalik-õiguslikelt või eraõiguslikelt kindlustusasutustelt või samalaadsetelt organisatsioonidelt.

(4) § 64b lõikes 1 ette nähtud hüvitisi sõjaohvritele võib maksta liitvabariigi töö- ja sotsiaalministeeriumi nõusolekul. § 27b lõike 3 esimene lause ei kohaldu.

(5) Liitvabariigi valitsust volitatakse määrama Bundesrati (parlamendi ülemkoda) nõusolekul määrusega kindlaks riigid, kus eriliste asjaolude tõttu ja eelkõige vastavate sotsiaaltoetuste madalama keskmise taseme tõttu Saksamaa Liitvabariigiga võrreldes, samuti Teise maailmasõja järgse olukorra ja arengu tõttu makstakse lõike 1 kohaselt osalist hüvitist. Sellise määrusega võib

a) määrata teatavatele hüvitistele lõike 2 esimeses lauses mainitud ühe kolmandiku osalise hüvitise määrast asemel teistsuguse määra ja sätestada täpsemalt hüvitiste arvutamise tingimused;

b) muuta lõike 2 esimeses ja teises lauses ette nähtud osalise hüvitise suurust, kui selle määramisel arvessevõetud olukord (esimene lause) on oluliselt muutunud.

(6) Erijuhtudel võib lõike 2 esimeses ja teises lauses ning lõike 5 teises lauses ette nähtud osalist hüvitist suurendada liitvabariigi töö- ja sotsiaalministeeriumi nõusolekul.

(7) Vähemalt nädala kestnud viibimisel väljaspool lõike 5 kohaselt määrusega kindlaksmääratud riike võib liitvabariigi töö- ja sotsiaalministeeriumi nõusolekul maksta lõike 2 esimeses lauses loetletud pensione, kui need ületavad lõike 2 esimeses ja teises lauses ette nähtud summa, ning ühe kolmandiku kompensatsioonipensionist; kohaldub lõike 2 kolmas lause. Käesoleva seaduse mõttes haiglaravi perioode ning § 27b kohaseid taastumis- ja kosumismeetmeid (*Erholungsmaßnahmen*) võetakse arvesse vaid ühe kolmandiku ulatuses."

8 BVG § 64e kohaselt vastu võetud AuslVerV § 1 „Kohaldamisala" sätestab:

„[BVG] §-s 64e määratletud osalist hüvitist antakse Saksa kodanikele ja Saksa päritolu isikutele, kelle elukoht või tavaline viibimiskoht on Albaanias, Bulgaarias, Eestis, Ungaris, Lätis, Leedus, Poolas, Rumeenias, Venemaal, Slovakkias, Sloveenias, Tšehhi Vabariigis või muus riigis, mis asub endise Jugoslaavia või endise Nõukogude Liidu territooriumil."

9 AuslVerV § 2 „Osalise hüvitise määr” sätestab:

„(1) [BVG] § 64e lõike 2 esimeses lauses ette nähtud vähendatud määra suurendatakse 60 protsendini. Matusekulude hüvitise puhul suurendatakse vähendatud määra 45 protsendini.

(2) [BVG] § 64e lõike 2 teises lauses ette nähtud suurendus ulatub 40 protsendini vastava põhipensioni summast, nagu see tuleneb [BVG] § 31 lõike 1 esimesest lausest.

(3) Erandina [BVG] § 64e lõike 2 esimeses lauses sätestatud reeglist saavad orvud kolm neljandikku põhipensionist.

(4) Invaliidid saavad põhipensioni, mis võrdub seni makstud summaga, tingimusel et see on neile soodsam.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

10 1952. aastal sündinud Poola kodanik K. Zablocka-Weyhermüller abiellus Weyhermülleriga 7. septembril 2002. Weyhermüller, kes oli aastaid tuntud kui invaliidsuspensioni saama õigustatud raske puudega sõjainvaliid, suri 12. jaanuaril 2004. Kuni selle ajani elas ta Saksamaal Versorgungsamt Münsteri (Münsteri sõjaveteranide ja sõjaohvrite amet) tööpiirkonnas ning sai pensioni, arvukalt pensionilisasid ja mitmesuguseid hüvitisi. Viimased pensioniga seotud väljamaksed olid 1 419 eurot kuus.

11 K. Zablocka-Weyhermüller taotles 4. aprillil 2004 Versorgungsamt Münsterilt BVG sätete alusel täielikku lesepensioni kui sõjalesk. Selles taotluses viitas ta oma Poola kodakondsusele ja soovile viia oma elukoht lähitulevikus üle Poolasse.

12 Hüvitiste välismaale maksmise eest vastutav asutus rahuldas 27. mai 2004. aasta otsusega K. Zablocka-Weyhermülleri taotluse, tõdedes, et tema abikaasa surma põhjuseks oli sõjas saadud vigastus. Lesepensioni suuruseks määrati BVG §-st 40 ja §-st 64e tuleneva osalise hüvitise alusel 224 eurot kuus alates 1. veebruarist 2004.

13 K. Zablocka-Weyhermüller taotles talle määratud pensioni suurendamist põhjendusel, et pension, mida tema abikaasa oli saanud, oli oluliselt suurem. Tema taotlus jäeti pädeva asutuse 19. jaanuari 2005. aasta otsusega rahuldamata ning see otsus on

eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva vaidluse esemeks. Rahuldamata jäeti ka põhikohtuasja kaebuse esitaja vaie, mis tugines muu hulgas asjaolule, et abikaasade ühine elukoht oli Saksamaal, ning asjaolule, et Poola Vabariik kuulub praegu Euroopa Liitu.

14 Põhikohtuasjas menetluse toimumise ajal nõustus Land Baden-Württemberg 20. märtsil 2007 maksma K. Zablocka-Weyhermüllerile BVG § 64e lõike 6 kohaselt põhipensioni summa võrra suurendatud osalist hüvitist tagasiulatuvalt alates kuupäevast, mil tal tekkis õigus pensionile. Sellest tulenevalt ulatus pensioni summa 372 euroni kuus.

15 Neil asjaoludel otsustas Sozialgericht Stuttgart menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas Saksa sotsiaalkindlustusõiguses [BVG] § 64e kohaselt ette nähtud hüvitispiirangud isikutele, kes on hüvitise saamiseks õigustatud, kuid kelle elukoht või tavaline viibimiskoht on Poolas kui uues [Euroopa Liidu] liikmesriigis, on kooskõlas kõrgemalseisva ühenduse õigusega eelkõige liikumisvabaduse seisukohast?"

Eelotsuse küsimus

16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma küsimusega sisuliselt teada, kas EÜ artikli 18 lõikega 1 on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille alusel viimane

keeldub maksmast sõjaohvrite leskedele ette nähtud hüvitist üksnes põhjusel, et nende elukoht on teatavate kindlaksmääratud liikmesriikide territooriumil.

Vastuvõetavus

17 Nii Land Baden-Württemberg kui ka Saksamaa valitsus on seisukohal, et eelotsusetaotlus on vastuvõetamatu.

18 BVG § 64e lõike 1 esimese lause alusel seoses lese osaliselt vähendatud põhipensioniga märgivad nad, et kuna põhikohtuasjas on seda pensioni tagasiulatuvalt suurendatud kuni 100 protsendini hüvitisest, ei ole esitatud küsimus asjassepuutuv eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva vaidluse lahendamisel. Lisaks on Saksamaa valitsuse väitel menetlemisel seadusemuudatus, et suurendada alates 1. jaanuarist 2008 praegu kehtivat osalise hüvitise 60 protsendilist määra 100 protsendini.

19 Seoses teiste hüvitistega, mida antakse vastavalt sissetulekule ja mille maksmine on BVG § 64e lõike 1 teise lause alusel peatatud, väitis Saksamaa valitsus samuti, et eelotsuse küsimuse asjakohasus põhikohtuasja lahendamisel ei ole tõendatud. Põhikohtuasja kaebuse esitaja esitas eelotsusetaotluse esitanud kohtu istungil nende hüvitiste osas täiendava nõude, kuid ei põhjendanud seda argumentidega.

20 Selle kohta tuleb meenutada, et EÜ artiklis 234 sätestatud menetluses on üksnes asja menetleval ja selle lahendamise eest vastutaval siseriiklikul kohtul kohtuasja eripära arvesse võttes õigus hinnata eelotsuse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks ning Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Kui esitatud küsimused

puudutavad ühenduse õiguse tõlgendamist, on Euroopa Kohus reeglina kohustatud otsuse langetama (vt eelkõige 18. juuli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-119/05: Lucchini, EKL 2007, lk I-6199, punkt 43, ning 15. novembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-162/06: International Mail Spain, EKL lk I-9911, punkt 23). Siseriikliku kohtu esitatud eelotsusetaotlusele saab Euroopa Kohus vastamata jätta vaid siis, kui on ilmne, et taotletud ühenduse õiguse tõlgendamine ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, või ka juhul, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (vt eelkõige 13. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-379/98: PreussenElektra, EKL 2001, lk I-2099, punkt 39; 5. detsembri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-94/04 ja C-202/04: Cipolla jt, EKL 2006, lk I-11421, punkt 25, 7. juuni 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-222/05–C-225/05: van der Weerd jt, EKL 2007, lk I-4233, punkt 22, ning 8. novembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-379/05: Amurta, EKL 2007, lk I-9569, punkt 64).

21 Põhikohtuasja osas tuleb tõdeda, et eelotsusetaotluses on siseriiklik kohus esitanud Euroopa Kohtule üksikasjaliku ülevaate põhikohtuasja faktilistest ja õiguslikest asjaoludest ning põhjustest, miks ta leiab, et asjas otsuse langetamiseks on vaja vastust esitatud küsimusele.

22 Pealegi on eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustanud oma vastuses Euroopa Kohtu palvele anda lisaselgitusi, et lisaks lese põhipensioni puudutavale suurendatud osalisele hüvitisele, mida on mainitud käesoleva otsuse punktis 14, on põhikohtuasja poolte vahel vaidlus ka seoses võimaliku õigusega BVG §-des 40a, 40b ja 41 ette nähtud hüvitistele.

23 Järelikult tuleb eelotsusetaotlus tunnistada vastuvõetavaks.

EÜ artikli 18 lõike 1 kohaldatavus

24 Kõigepealt tuleb välja selgitada, kas niisugune olukord, nagu on kõne all põhikohtuasjas, kuulub ühenduse õiguse ja eelkõige EÜ artikli 18 lõike 1 kohaldamisalasse.

25 Nimetatud sätte isikulise kohaldamisala kohta piisab märkimisest, et EÜ artikli 17 lõike 1 alusel on liidu kodanik iga isik, kellel on mõne liikmesriigi kodakondsus. Lisaks seob artikli 17 lõige 2 liidu kodakondsusega asutamislepingus ettenähtud õigused ja kohustused, mille hulka kuuluvad ka need, mis on mainitud EÜ artikli 18 lõikes 1 (26. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-192/05: Tas-Hagen ja Tas, EKL 2006, lk I-10451, punkt 18, ja 22. mai 2008. aasta otsus kohtuasjas C-499/06: Nerkowska, EKL 2008, lk I-3993, punkt 21).

26 Poola kodanikuna on K. Zablocka-Weyhermülleril EÜ artikli 17 lõikes 1 sätestatud liidu kodaniku staatus ning ta võib teostada sellega kaasnevaid õigusi, eeskätt EÜ artikli 18 lõikes 1 ette nähtud õigust vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil (eespool viidatud Nerkowska kohtuotsus, punkt 22).

27 Teiseks tuleb EÜ artikli 18 lõike 1 esemelise kohaldamisala kohta märkida, et ühenduse õiguse praeguses arenguetapis kuulub selline hüvitis, nagu on kõne all põhikohtuasjas

ja mille eesmärk on hüvitada sõjaohvrite leskedele tekitatud kahju, liikmesriikide pädevusse (eespool viidatud kohtuotsused Tas-Hagen ja Tas, punkt 21, ning Nerkowska, punkt 23).

28 Siiski peavad viimased teostama seda pädevust kooskõlas ühenduse õigusega ja iseäranis asutamislepingu sätetega, mis reguleerivad kõigile liidu kodanikele tagatud vabadust vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil (eespool viidatud kohtuotsused Tas-Hagen ja Tas, punkt 22, ning Nerkowska, punkt 24).

29 Selle kohta on Euroopa Kohus juba leidnud, et ühenduse õiguse esemelisse kohaldamisalasse kuuluvad eelkõige juhtumid, mis puudutavad asutamislepinguga tagatud põhiõiguste ning EÜ artiklis 18 sätestatud vabaduse liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil kasutamist (15. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas C-209/03: Bidar, EKL 2005, lk I-2119, punkt 33; 12. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-403/03: Schempp, EKL 2005, lk I-6421, punktid 17 ja 18, ning eespool viidatud Nerkowska kohtuotsus, punkt 26).

30 Käesoleval juhul tuleb tõdeda, et selline olukord, milles on K. Zablocka-Weyhermüller, kuulub liidu kodanike õiguse vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil kohaldamisalasse. Poolasse elama asudes teostas põhikohtuasja kaebuse esitaja EÜ artikli 18 lõikega 1 kõigile liidu kodanikele tagatud õigust vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil.

31 Lisaks ilmneb eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt Euroopa Kohtule saadetud toimikust selgelt, et K. Zablocka-Weyhermüllerile makstavate hüvitiste peatamine vastavalt BVG § 64e lõike 1 teisele lausele ja lõikele 5 ning AuslVerV §-le 1 tulenes üksnes asjaolust, et ta oli asunud elama Poolasse.

32 Eelnevast järeldub, et olukord, kus ühenduse õiguskorras tunnustatud vabaduse kasutamine K. Zablocka-Weyhermülleri poolt mõjutab tema õigust liikmesriigi õigusnormides ettenähtud hüvitisele, kuulub ühenduse õiguse ja eelkõige EÜ artikli 18 lõike 1 kohaldamisalasse.

33 Seetõttu tuleb uurida, kas EÜ artikli 18 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus siseriiklik õigusnorm, mis nõuab, et sõjaohvrite leskedele makstavate hüvitiste saamiseks peab isiku elukoht olema hüvitist maksva liikmesriigi territooriumil või sellise teise liikmesriigi territooriumil, mida ei ole esimese liikmesriigi valitsuse määrusega koostatud nimekirjas.

Elukoha tingimust puudutav nõue

34 EÜ artikli 18 lõike 1 ulatuse kohta on Euroopa Kohus otsustanud, et asutamislepinguga liikumisvabaduse valdkonnas kehtestatud võimalused ei oma täielikku mõju, kui ühe liikmesriigi kodanikku sunnitakse teise liikmesriigi õigusnormidega seatud takistuste läbi loobuma elamast vastuvõtva liikmesriigi territooriumil, karistades teda seega

asjaolu tõttu, et ta neid võimalusi kasutab (vt selle kohta 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-224/02: Pusa, EKL 2004, lk I-5763, punkt 19, ja eespool viidatud kohtuotsused Tas-Hagen ja Tas, punkt 30, ning Nerkowska, punkt 31).

35 Siseriiklik õigusnorm, mis seab teatavad ühenduse kodanikud ebasoodsamasse olukorda pelgalt seetõttu, et nad on kasutanud oma vabadust liikuda ja elada teises liikmesriigis, piirab igale liidu kodanikule EÜ artikli 18 lõike 1 alusel tagatud vabadusi (vt selle kohta 18. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-406/04: De Cuyper, EKL 2006, lk I-6947, punkt 39, ja eespool viidatud kohtuotsused Tas-Hagen ja Tas, punkt 31, ning Nerkowska, punkt 32).

36 BVG ja AuslVerV kujutavad endast sellist piirangut. Seades sõjaohvrite leskede kasuks kehtestatud teatud hüvitiste maksmise sõltuvusse tingimusest, et õigustatud isikute elukoht oleks oma riigi territooriumil või hüvitisi maksva liikmesriigi valitsuse määrusega koostatud liikmesriikide nimekirja kandmata liikmesriigi territooriumil, võib see seadus heidutada ühenduse kodanikke, kes on sellises olukorras nagu põhikohtuasja kaebuse esitaja, teostamast oma vabadust liikuda ja elada mainitud nimekirja kantud liikmesriigis.

37 Siseriiklikud õigusnormid, mis piiravad sellisel viisil ühenduse kodanike vabaduste teostamist, võivad olla ühenduse õiguse seisukohalt õigustatud üksnes juhul, kui need põhinevad objektiivsetel, asjaomaste isikute kodakondsusest sõltumatutel üldise huviga seotud kaalutlustel ja on proportsionaalsed siseriikliku õigusega taotletava legitiimse eesmärgi suhtes (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsused De Cuyper, punkt 40; Tas-Hagen ja Tas, punkt 33, ning Nerkowska, punkt 34).

38 Nii Land Baden-Württembergi kui ka Saksamaa valitsuse poolt Euroopa Kohtule esitatud märkustest ilmneb, et BVG-ga ettenähtud piirangu eesmärk on maksta väljaspool Saksamaad elavatele isikutele asjakohast hüvitist, võttes arvesse erinevusi elukalliduses, sissetulekutes ning selles liikmesriigis ja õigustatud isiku elukohaks olevas riigis makstavate sotsiaaltoetuste keskmises suuruses. Peale selle on nendes märkustes väidetud seda, et kõnesolevat piirangut õigustab ka vajadus kontrollida õigustatud isikute tööalast ja sotsiaalset olukorda, eelkõige nende sissetulekuid.

39 Nii soov võtta hüvitise määramisel arvesse mainitud erinevusi kahe asjassepuutuva riigi vahel kui ka vajadus võimaldada õigustatud isikute tööalase ja sotsiaalse olukorra kontrollimist on objektiivsed, üldise huviga seotud kaalutlused, millega saab õigustada seda, et põhikohtuasjas kõne all olevate hüvitistega sarnaste hüvitiste maksmise tingimused või kord võivad mõjutada liikumisvabadust.

40 Kuigi käesoleva otsuse punktis 36 mainitud piirangut võib pidada õigustatuks eelmises punktis viidatud üldise huviga seotud kaalutlustel, on veel vaja, et piirang oleks taotletava eesmärgi suhtes proportsionaalne. Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et meede on proportsionaalne, kui see on taotletava eesmärgi saavutamiseks sobiv ega ületa selle saavutamiseks vajalikku (eespool viidatud kohtuotsused De Cuyper, punkt 42, ning Tas-Hagen ja Tas, punkt 35).

41 Niisugust elukohatingimust, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ei saa siiski pidada taotletud eesmärkidega proportsionaalseks.

42 Olgu märgitud, et AuslVerV § 1 piiritleb sõnaselgelt BVG § 64e kohaldamise ainult sellistele õigustatud isikutele, kelle elukoht või tavaline viibimiskoht on selles artiklis mainitud kümne liikmesriigi või Albaania või endise Jugoslaavia või endise Nõukogude Liidu territooriumil.

43 Samas on olemas AuslVerV §-s 1 mainimata riike, kus elukallidus on madalam kui selles paragrahvis nimetatud riikides. Pealegi on selles paragrahvis nimetatud riikide vahel märkimisväärsed erinevused.

44 Samuti tuleb õigustatud isikute tööalase ja sotsiaalse olukorra kontrollimise vajadust kohaldada kõikides liikmesriikides ühetaoliselt olenemata sellest, kas neid on AuslVerV §-s 1 mainitud või mitte.

45 Järelikult ei vasta põhikohtuasjas kõne all olevad õigusnormid eesmärkidele, millele viitasid Land Baden-Württemberg ja Saksamaa Liitvabariik ning mida on kirjeldatud käesoleva otsuse punktis 38.

46 Selles osas, milles nende õigusnormidega üksnes peatatakse nendes ette nähtud hüvitiste maksmine, ei ole õige väita, et need on sobivad hüvitiste kohandamiseks, et

võtta arvesse Saksamaa Liitvabariigi ja õigustatud isiku elukohaks oleva riigi vahelisi erinevusi elukalliduses, sissetulekutes ning sotsiaaltoetuste keskmises suuruses.

47 Kuigi on tõsi, et sissetulekust olenevate hüvitiste puhul võib õigustatud isikute tööalase ja sotsiaalse olukorra kontrollimine vajalikuks osutuda, on hüvitiste peatamine siiski meede, mis läheb kontrolli teostamiseks vajalikust kaugemale.

48 Eeltoodud kaalutlustel tuleb vastata esitatud küsimusele, et EÜ artikli 18 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille alusel viimane keeldub maksmast sõjaohvrite leskedele ette nähtud hüvitisi üksnes põhjusel, et nende elukoht on teatavate kindlaksmääratud liikmesriikide territooriumil.

Kohtukulud

49 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

EÜ artikli 18 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille alusel viimane keeldub maksmast sõjaohvrite leskedele ette nähtud hüvitisi üksnes põhjusel, et nende elukoht on teatavate kindlaksmääratud liikmesriikide territooriumil.

Allkirjad